

**TABLO ESER SEKTÖRÜNÜN FİNANSAL BOYUTU, SAHTECİLİKLER,
TÜRKİYE’DE ESER İNCELEME VE YENİLİKLER**

Doç. Dr. Abbas KETİZMEN ¹

ÖZET

Ekonomik yönüyle risk ortamlarında dahi önemli bir yatırım aracı olarak kabul gören tablo eser sahibi olmak veya bir başka anlatımla koleksiyonerlik, toplumda prestij yönüyle önemli bir varlık göstergesi haline gelmiştir. 15. ve 16. yüzyıllarda Floransa’da başlayan bu ilgi odağı, bu gün dünyada önemli bir sanat piyasasını oluşturmuştur.

Sanat piyasasının günümüzdeki ekonomik boyutunun 2016 yılı için 56.6 milyar dolar seviyesinde gerçekleştiği Forbes raporlarında açıklanmıştır.

Türkiye’deki pazar boyunun ise 2017 yılı için 69 milyon TL ciroya ulaştığı yine aynı raporda açıklanmıştır. Bu rakamlar Türk resim sanatı piyasasının ekonomik boyutlarının ölçüğü bakımından önemlidir.

Sanat piyasasına olan ilginin düzeyi yatırımcı yönüyle ele alındığında sektörün risk unsurları vardır. Bu risk ise, yatırımcı ve koleksiyonerler için en büyük sorun olan tablo sahteciliğidir.

Resim piyasasında alıcının karşılaştığı en büyük sorun, satın alacağı tablonun öncelikli olarak orijinal olup olmadığı ve değer tespitinde karşılaştığı risktir.

Bu makalede, tablo resim sektörünün bu günkü ekonomik boyutu, yaşadığı sorunlar, sanat eseri sahtecilikleri, tablo inceleme yöntemleri, Türkiye’deki durum, eksper sorunu ve tablo eser incelemede güncel gelişmeler üzerine yapılan araştırma özetlenmiştir.

Ayrıca eser güvenliği için dünyada az sayıda geliştirilen yeni teknolojiler değerlendirilmiş, Türkiye’de Gazi Teknopark, Ar-Ge projesi olarak geliştirilen, incelemeli patentin kullanıldığı “Kriptometrik Sanat Eseri Künyesi”nin güvenlik seviyesi incelenmiştir.

Anahtar kelimeler: Tablo eser sahteciliği, resim eksper, resim inceleme, tablo resim ekspertizliği, sanat eseri koleksiyonerliği.

¹ Doç. Dr. Abbas Ketizman, Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi, kabbas@gazi.edu.tr

FINANCIAL ASPECT OF PAINTING BUSSINESS, FRAUDS, PAINTING EXAMINATION IN TURKEY AND THE DEVELOPMENTS

Assoc. Prof. Dr. Abbas KETİZMEN

ABSTRACT

Owning signature paintings as an investment method even in the economic risk situations as known as Collectionarism- has become an symbol of prestige. This interest has started in 15. And 16. Centuries in Florence an has become an important art market in today.

According to Forbes economic reports, the current economic situation of the art market is 56.6 billion us dollars by 2016. In the same report, economical size of art business in turkey has been declared as 69 million Turkish lira for 2017.

These numbers are important in the sense of economic dimension scale of the Turkish art market.

In the investor side of art market, there are several risk factors. The painting fraud is one of the most important risk factors for both investors and collectioners.

For the buyers of paintings the most challenging part of the art business is the risk factor in the process of understanding the genuinness and the real worth of painting.

This article has summarized the current economic situation and the problems of painting business, the artifact frauds, painting examination methods, the current situation in turkey, the expert problem and the last developments in the field of painting examination.

Furthermore, the limited number of the newest artifact security system developments has ben evaluated and the “Kriptometric artifact tag” –developed from examined patent as an R&D Project in Gazi techno park, Turkey- is analyzed in the sense of security level.

Key words: Painting fraud, painting expert, painting examination, painting expertise, artifact collectionarism.

GİRİŞ

Atatürk'ün "sanatsız kalan bir milletin hayat damarlarından biri kopmuş demektir" sözü bu makalenin yazımında ilk akla gelen olmuştur.

Sanat, toplumun yaşam biçimini etkileyen ve kültürel ve sosyolojik anlamda zenginleştiren yegane unsurlarından biri olmaya devam etmektedir.

Sanat eserlerine yönelimin sebepleri araştırıldığında, sanatseverler yönüyle değer bulunan prestij ve duygusal etki yönü artık ikinci plana atılmakta ve önemli bir alternatif yatırım aracı olarak

değerlendirildiği, sanat piyasasında görülen eser fiyatlarındaki akıl almaz rakamlara bakıldığında anlaşılmaktadır.

Dünya Sanat piyasasının bu günkü boyutu

Artun'a göre Sanat yatırımlarının tarihi 17. yy'a kadar dayanmaktadır. Hollanda'daki ticari gelişmeler, bu dönemde Avrupa'da ilk kez olmak kaydıyla sanat alanında da hissedilmektedir. Birçok ressam ürünlerini doğrudan sundukları bir pazar için ya da simsarlar için üretmeye başlamışlardır (Artun, 2015).

Sanat eserlerine yatırım yapmanın prestij yönüyle değerlendirilmesi ise geçmişten günümüze hala gündemini korumaktadır. Gerçek ve değerli bir sanat eserine sahip olmanın yalnızca yatırım değil aynı zamanda sosyal düzeyde bir farklılık unsuru olduğu anlayışı da toplumun kabullendiği bir statü halini almıştır.

Mamarbachi bir makalesinde sanat piyasasında fuar ve müzayedelere rağmen, belirli bir sanatçının her yıl satışa söz konusu olabilecek birkaç eseri olmaktadır, piyasa ve fiyatlar net değildir, alıcı ve satıcı arasında uzmanlık açısından büyük farklılıklar vardır, düşük likidite söz konusudur, diğer piyasalara kıyasla işlem maliyetleri oldukça yüksektir, bir sanat eserine sahip olmanın, diğer finansal varlıklara sahip olma durumunda hesaplanamayacak psikolojik faydaları söz konusudur demektedir (Mamarbachi, vd., 2008: 10).

Sanat sektörü piyasasını incelemiş olduğumuzda bu sektörün ilgi odağı olduğu tabloların çoğunlukla bu sektörde isim yapmış hayatta olmayan veya yaşayan ünlü ressamlardan oluştuğunu görmekteyiz.

Bunun nedeni ise eser sahibi olmak için ödedikleri milyonlarca dolar paranın boşa gitmiş olması endişesidir. Bu yüzden sanat ekspertizliği sektörü gelişmiştir. Son yılların en büyük ilgi odağı ise sanat fuarlarıdır. Türkiye de henüz geçmişi yeni olan İstanbul Modern Sanatlar gibi.

Eser alıcısı artık büyük fuarlarda görücüye çıkan eserleri daha güvenli bulma ve mukayese yapma şansı bulunduğu inanmaktadır.

Kraeussl ve Logher'e göre Sanat ürünlerine yatırım yapmak, hisse senetleri ve tahvil yatırımlarından oldukça farklıdır. Sanat eseri, sahibine estetik zevkin yanında sosyal bir statü oluştururken; hisse senedi ve tahviller, kar payı ya da faiz şeklinde bir geri dönüş getirmemektedir. Diğer yandan, belirli bir tablonun satış ve satın alınımı uzun yıllara yayılabilirken, hisse senedi ve tahvil piyasaları kesintisiz ve sürekli bir alım-satımı gerektirmektedir (Kraeussl ve Logher, 2010: 317).

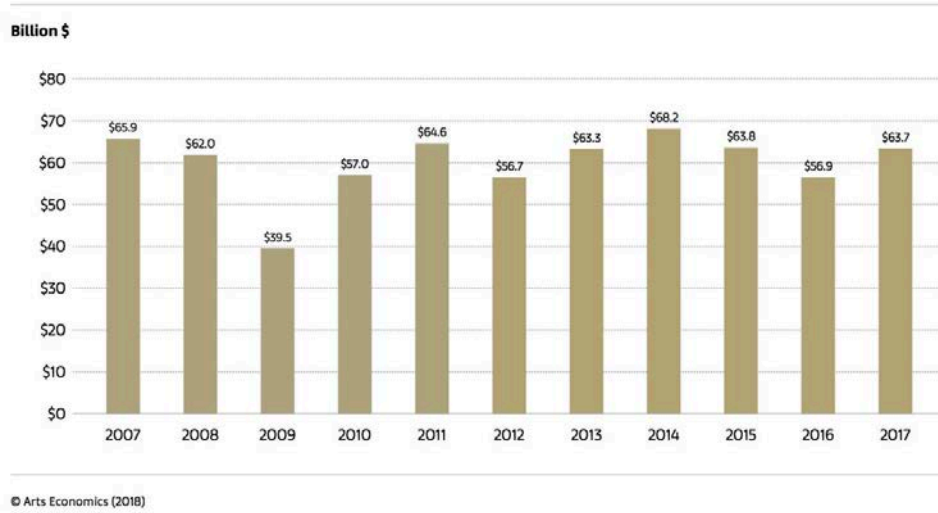
Sanat eserlerindeki bu piyasanın bu günkü sektörel halini almasında yatırım amacının yattığı açıkça görülmektedir

Art Market 2017 raporu, Art Basel ve UBS işbirliği ile yayımlandı. Rapor, Arts Economics kurucusu ve sanat ekonomisti Clare McAndrew tarafından hazırlandı. McAndrew, daha önce TEFAF raporunda yer almış ve sanat piyasasında dair önemli bulgular paylaşmıştı. Rapora göre küresel sanat piyasası satışları

2016'da %11 düşüşle 56.6 milyar \$ olarak kapadı. 56.6 milyar dolarlık satışların üç büyük oyuncusu Amerika, İngiltere ve Çin olmayı sürdürdü. Amerika, yine bütün sanat piyasasında %40 ile en büyük pazar hacmine sahip durumda.

Forbes Türkiye, "Sanat Raporu"na göre, Türk resminde 2017 müzayede satış performansları masaya yatırıldığında 2017'de satılan Türk ressamların eserleri 69 milyon TL ciroya ulaştığı görülmektedir(<http://www.artfulliving.com.tr/sanat/art-basel-hong-konga-dair-bilmeniz-gerekenler-i-11334>)

Grafik 1: Art Basel verilerine göre 2007-2017 sanat piyasasının ekonomik boyutu

<https://www.artsy.net/article/artsy-editorial-art-market-hit-637-billion-2017-key-takeaways-art-basel-report>

Sanat piyasasında yaşanan ve süregelen eser alım endişesinin başında profesyonel sahteciliklere maruz kalma riski geçmişten beri sürekli var olmuş, Bununla ilgili birçok adli vaka da kayıtlara geçmiştir.

Günümüzde sosyal ve ekonomik gelişmelere paralel olarak sanat eserlerine olan ilgi gün geçtikçe artmıştır. Böylelikle alım-satım işlemleri ülke sınırlarını aşmış ve eserlerin değerinde önemli ölçüde artışa sebep olmuştur. Özel koleksiyonlarda yer alan sanat eserleri son yıllarda sadece ülke sınırları içerisinde değil ülke dışında da sergilenmektedir. Değeri çok yüksek olan hatta para ile ifade edilemeyen eserlerin gerek bulunduğu yerde gerek başka yerlerde sergilenmesi sahtecilik olaylarını da beraberinde getirmiştir. (Şenocak, K. 2001)

Türkiye'de sanat piyasası ve resim sektörü

Ülkemizde sanata olan ilginin son yıllarda büyük bir artış gösterdiği ve aynı gelişme hızında koleksiyonerlerinde çoğaldığı görülmektedir.

30 yıl önce önemli alıcıların piyasaya çıkmaya başladığı ve artık son on yıldır önemli bir yatırım aracı olarak görülmeye başlandığı Türk sanat piyasası büyüyen ve hızla gelişen bir piyasa olmaya başlamıştır.

Dünyadaki rakamlara bakıldığında dünya sanat piyasası devleri ile aramızdaki gelir oranlarımıza oranla mukayese sınırların dahi çok çok altında bir sanat piyasasına sahip olduğumuz görülecektir.

Bunun nedenleri arasında toplumun sosyal yapısı ve sanat eserlerine yaklaşımı yatmaktadır.

Türk resim piyasasında eser tercihi daha çok isim yapmış son yüzyılın sanatçıları ve eserleri üzerine yapılmakta ve koleksiyonerler çoğunlukla bu sektörü canlandıran alıcıları olarak görülmektedir.

Forbes'in her yıl yayınladığı Türkiye, "Sanat Raporu" incelediğinde ise, sadece 2017 müzayede satışlarından Türk ressamların 69 milyon TL ciroya ulaştığı anlaşılmaktadır.

262 ressamın son beş yılda işlem gören 17 binin üzerinde eserinin incelendiği raporda, ciro rakamlarına göre ilk beş sırayı Burhan Doğançay, Kemal Önsoy, Fikret Mualla, Fahrelnissa Zeid ve Ömer Uluç paylaştığı görülmektedir. En çok ciroyu 72 eseriyle 4.5 milyon TL ciroya ulaşan ressam Burhan Doğançay yapmıştır(http://www.artfulliving.com.tr/_sanat/art-basel-hong-konga-dair-bilmeniz-gerekenler-i-11334.)

Bununla birlikte, özellikle küçük koleksiyonerler tarafından doğrudan sanatçısı üzerinden yapılan ve kayıt dışında kalan sanat eseri alımlarının ise önemli bir yekun tutmuş olacağı da piyasanın tahmini verilerinden biri olarak düşünülmektedir.

Türkiyede Resim sektörünün yaşadığı sorunlar

Sanat Piyasasında eserin estetik yönü ve sanatsal değerinden çok sanatçısı ve tablo üzerindeki imzasına para ödeniyor.

Bunun başlıca nedeni alınan eserin maddi değeri yönünde bir risk yaşamamak veya bir başka yaklaşımla tekrar elden çıkarılmak istendiğinde bir değer kaybı riski yaşamamak oluyor.

Artnet News' Salon Antik'e kaynaklı bir yazısında; "Bir sanat koleksiyoneri ya da bir müze için en korkutucu şey hiç şüphesiz ki, büyük bedel ödeyerek sahip olduğu sanat eserinin değersiz bir sahte eser çıkması. Böyle bir talihsizliği bertaraf etmek için çok kapsamlı değerlendirme ve ekspertiz çalışmaları yapılsa da orijinal olduğu zannedilen sahte eserler paha biçilmez değerlere alıcı bulabildiği, Belki de en korkutucu olan konuya, eksperlerce orijinal olduğu onaylanan sahte tabloların piyasadaki sayısının ne boyutta olduğunun bilinmediği, 2014 yılında İsviçre Güzel Sanatlar Ekspert Kurumu'na göre piyasada bulunan tüm eserlerin yüzde ellisinin sahte olduğunu" yazmaktadır. Bu makale sanat pazarındaki sahtecilik risklerini çok açık anlatmaktadır (<https://www.salonantik.com/tr/haber-detay/sanat-tarihinin-en-cilgin-9-sahtekarligi/55>)

Bir resme değer katan en önemli unsurlardan birinin de sanatçısının imzası olduğu en çok kabul gören yaklaşımdır. İmza bulunmayan bir tablonun aidiyetinin tesbiti günümüzde ancak kapsamlı ve detaylı inceleme ve üslup ve diğer yönleriyle ve sadece alan uzmanı olan sanat ekspertizi raporuyla tespit edilebilmektedir. Kapsamlı ve detaylı teknik inceleme öncelikli olarak daha önemlidir. Çünkü eserin yaşı hakkında çok yakın bilgi elde edilebilmektedir (Ketizmen,A. 2017)

Bunun farklı bir risk boyutu ise, sanatçılar eserlerinin sahteleriyle karşılaştığında genellikle şikayetçi olmayıp ve göz yumuyor olmalarıdır. Bunun sebebi ise eserlerinin sahtesinin piyasada satılmasının farkedilmesi durumunda pazarının küçüleceğini endişesi ve geleceğini düşünerek sahtecileri mahkemeye veremedikleridir (<http://www.hurriyet.com.tr/sahte-tablolar-22505736>)

Bu konuyu araştırmak için basında yer alan haberler dizinlerine bakmak yeteri kadar fikir sahibi olmamızı sağlayacaktır.

Sanat tarihi ve adli bilimler uzmanı Mustafa Ergül' e göre sahtecilik sorununun boyutları hakkında kesin bir şey söylemek mümkün değildir. 1990 sonrası tablo sahteciliğiyle ilgili haberlerde büyük artış görülmüştür. Sahte resim yapmak resim kabiliyetine ve iyi bir sanat tarihi bilgisine sahip olmayı gerektiriyor. Sahtecinin yurtiçinde mi yurtdışında mı olduğu farklılık gösterebilir. Sanatçının öğrencisi de olabilir, dönem arkadaşları da, hiç tanımadığı biri de olabiliyor.

Yahşi Baraz' a göre Tam rakamları bilinmiyor. Çünkü bu iş bizde örtbas ediliyor. Bir işadamı, aldığı eserin sahte çıktığı duyulursa enayi olarak görüleceğini biliyor. O yüzden gidiyor aldığı yere, başka resimle değiştiriyor. Yurtdışında çok profesyonelce yapılmış sahte eserler var. Eğer yurtdışında önemli galerilerden almayı ucuzunu arıyorlarsa aldanabilirler.

Cengiz akıncı bir makalesinde Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi ekspertiz yapmaya yetkili olan kurum konumunda olduğunu belirtmiştir..

Aynı konumu Yiğit ARAL'da "Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, devletin yargı organlarının sanat eserleri üzerinde oluşan ihtilaflar ve adli vakalarda başvurduğu kurum olduğunu belirtmiştir(<http://www.hurriyet.com.tr/bir-sanat-dali-olarak-sahtekarlik-40513727>).

Eserlerin tespitinde uygulamadaki izlenen yöntem.

“Koleksiyonerim blogspot”unda yayınlanan bu yazı dikkat çekici bulunmuştur.

Eser inceleme konusunda koleksiyonerim blogspot’unda yazılan bir yazı dünyada ve ülkemizde sanat eksperlerinin eser incelemesinde başvurduğu ve halen uygulanan yöntem kapsamlı olmamakla birlikte önemli derecede yeterli inceleme yöntemlerini açıklamaktadır.

Adım: **Çıplak gözle**, sanatçısının imzası, tarzı, malzemesine ve kompozisyonuna bakar.

1. Adım: Eserin **mor ışıktta (ultraviyole) incelenmesidir**. Eser üzerinde çıplak gözle görülmeyen birçok detay mor ışık altında kendini ele verir.
2. Adım ise kullanılan **malzemenin incelenmesidir**. Gerektiğinde kimyasal çözücüler kullanılarak, boya, tuval, vernik analizleri yapılır. Bu **eserin orjinal dönemi hakkında bilgi verir**. Bilinen sanatçıların kullandığı malzemeler eksperler tarafından bilinmektedir. Tuvalde kullanılan kumaş, ip dönemi hakkında önemli bilgileri ortaya çıkarır. Gerektiğinde laboratuvarlarda boya analizi yapılarak kesin bilgilere ulaşılır.

Ancak bu çalışmalar yapıldıktan sonra eserinizi hakkında **orjinalite belgesi alabilirsiniz**.

Dünyanın her yerinde malesefki taklit eserlerle karşılaşmaktadır. **Ülkemizde ve yurtdışında özellikle önemli sanatçıların eserleri alınırken, yaşıyorsa sanatçının kendisine yada ekspere danışmak en sağlıklı yollar arasındadır**. Piyasada ismi bilinmeyen, uzmanlıkları farklı alanlarda olan kişilerin raporları yanıltıcıdır. Eksperin sanatçı hakkındaki daha önce yaptığı araştırmalar ve sanatçının diğer eserleri hakkındaki ekspertiz referansları kontrol edilmelidir (<http://koleksiyone-rim.blogspot.com.tr/2012/11/tablom-orjinal-mi-sahte-mi.html>)

Ancak bu yöntemlerle ilgili olarak ülkemizde kurulan bir laboratuvar tam anlamıyla oluşmamakla birlikte son yıllarda uzman bilirkişilerce disiplinler arası alan çalışması yapılabilmektedir.

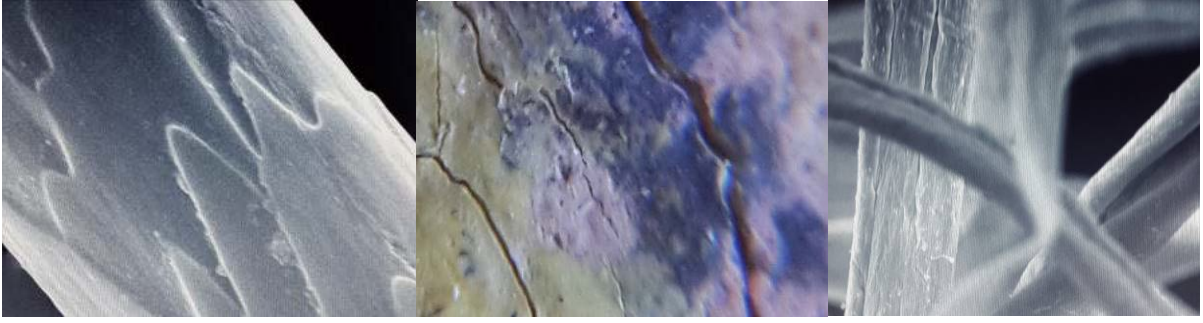
Bu konuda makale yazarı olarak 2016 yılında yapmış olduğum bir inceleme olgu sunumu niteliğinde olup makalenin değeri bakımından önemlidir. İnceleme talebinde bulunulan tablo resmin aslı, yüz yıl öncesi bir tarihte yapılmıştı. İnceleme yapılan resmin gerçek çıkması halinde değerinin milyonlarca dolar boyutunda olabileceği de belirtilmişti.

Resmi sahtecilik uzmanı sıfatımdan dolayı resmi makamlarca incelemem istenilen bu tablo resim ve dosyası içindeki diğer uzman raporlarında üniversitelerin ilgili akademisyenleri ve resmi ve özel laboratuvarlar ve bilirkişilerce yapılan incelemeleri raporlanmıştı ancak herhangi bir ciddi laboratuvar incelemesi sonucuna rastlanmamıştı.

İnceleme mahkeme heyet huzurunda yapılmış, bu değerinde bir eserin ancak profesyonel bazda hazırlıkla tespit yapılması gerektiği halde ancak eldeki taşınabilir görüntüleme cihazlarının yeterli olamayacağı ve yüksek düzeyde bir inceleme gerektiği belirtilmekle birlikte sadece huzurda eseri göstermekle yetinilmiş, bu şartlarda dahi detaylı ve hassas görüntüler alınmıştı. Heyet huzurundaki incelemede sadece tablonun kesik izinde sallanmakta olan 2 cm lik bir iplik resmi huzurda tutanaklara geçerek incelemek üzerine tarafıma verilmişti.

Mahkemece istenilen ek inceleme süresinde yapılan inceleme sonucuyla birlikte bilirkişi inceleme yönteminin nasıl kapsamlı yapılması gerektiği konusunda bir ayrık rapor sunuldu.

Yapılan lif incelemesi çalışmasından alınan sonuç eserin yaşının belirlenmesi bakımından önemli ip uçları taşıyacak nitelikte idi. görseli ekte verilmiş olup bu güne kadar böyle bir çalışmanın ilk defa yapıldığı literatür taramalarından anlaşılacaktır.

Pamuk (Cotton) 1000X

Yüzey (Surface) 1000X

Keten (Linen) 1000X

Resim 1: Doç. Dr. Abbas Ketizmen tarafından yapılan lif incelemesi görselleri

Tablo eser incelemede Yenilikler

Yaşadığımız teknoloji, enformasyon ve bilişim çağında sanat eserleri incelemelerinde yeni bilimsel yöntemler gündeme gelmektedir. Bunlardan biride lif analizi, ve boya anlzinin artık çok yüksek düzeylerde yapılabiliyor olmasıdır. Dünyada Sanat eseri incelemede bununla ilgili birçok teknoloji çalışması hali hazırda devam etmektedir. Bununla birlikte informatik ağın gelişimi ile birlikte eser sorgulama yönünde takım çalışmalarında başlamasına neden olmuştur.

Ancak bilişim dünyasının riskleri de henüz tam anlamıyla ortadan kalkmış değildir.

Hâlihazırda kullanılan inceleme yöntemlerinin ötesinde eserin durumunun tescillenmesi veya eserin orjinalite belgesine sahip olması koleksiyonerlerin bulmak istediği veya görmek istediği güvenlik durumudur.

Dijitalleşme öncesinde, bir tablonun sahte olup olmadığı şöyle anlaşılırdı: O sanatçının tekniğini tanıyan bir uzman tabloyu incelerdi... Ama artık, tabloya sadece bakarak sahteliğini-gerçekliğini anlama devri çoktan bitti gitti. Bu işleri yenilikçi teknolojiler yapıyor (<https://www.herkesebilimteknoloji.com/ya-zarhp/sanat-sahteciligine-yapay-zeka-cozumunu>)

Sanat eserlerini güvenliğine dair dünyada yapılan Ar-Ge çalışmalarına 3 önemli örnek verecek olursak ;

1- Sanata biyomühendislik imzası uygulaması

Sanatçı, tablosunu tamamladı. Boyası kururken, tablonun bir kenarına Sentetik DNA yapıştırarak. Bu, kendi DNA'sı değil: Adı üstünde, yapay bir DNA. Bunu bir laboratuvar hazırlıyor. Nasıl ki her insanın

farklı görünümünü DNA'sı sağlıyorsa, bu tablo da “kendi” DNA'sı ile özgün olacak. Başkası aynısını kopyalasa bile DNA'sını kopyalaması mümkün değil. En azından, “şimdilik” değil. Çünkü sanat dünyasında sahtecilik, son derece olağan görülüyor. Sanat Piyasası 55 milyar dolar civarında hesaplanıyor. Burada bir eserin sahte olduğunun anlaşılması, alana da satana da zarar ziyan. Ayrıca, parayla ölçülemeyecek prestij kaybı yaşanıyor

Şimdilik mükemmel bir önlem gibi görünen bu yenilikçiliği, New York Eyalet Üniversitesi (NYSU) Küresel İnovasyon Merkezi (GCI) sundu. Dünyanın en aktif, en büyük sanat piyasasının bulunduğu New York'ta sahteciliğe karşı önlem olarak Sentetik DNA projesini geliştirdi. Buna 2 milyon dolar desteği, sigorta şirketi ARIS hemen verdi. Böyle bir şeyin işe yarayacağı anlaşılınca ARIS, bu teknolojiyi üniversiteden satın aldı. Ve bu konuyla ilgilenecek kendi şirketini kurdu. Tablonun e-izması var.

Sentetik DNA bir laboratuvarında hazırlanan bir biyomühendislik ürünü. Esere zarar vermeyecek. Çevresel koşullardan etkilenmeyecek. Üzerinde oynanamayacak. O eser ile “gerçek” sanat eserlerini sıralayan veri tabanı arasındaki bağ. Gerekliğinde bu sentetik imza, özel bir tarayıcıyla okunabilir. Birisi bu pul kadar küçük DNA'yı oradan kazımaya kalksa bile, iz bırakmadan bunu başaramıyor (<http://www.biyomuhendislik.com/sanata-biyomuhendislik-izması/>)

2- Sanat Eserlerini Tespit Edebilen Uygulama Oneprove

Eserler için oluşturulan dijital pasaport sayesinde , sahte eserleri tespit edebilen bir uygulama geliştirildi. Çek Cumhuriyeti'nde Brno Bilgi Teknolojileri Fakültesi'nde IT uzmanları, eserlerin sahte olup olmadığını test edebilen bir uygulama geliştirdi. Oneprove adındaki uygulama, özellikle resimlerde olmak üzere pek çok sanat eserinde kullanılabilir. Orijinal eserlerin taranması ve bir tür 'dijital pasaport' oluşturulmasından sonra sisteme ekleniyor ve bu sayede uygulama bir karşılaştırma yapabiliyor. Uygulamayı kullanan kişiler ise uygulamanın kamerasından faydalanarak karşılıklarına çıkan eserin görüntüsünü alıyor. Bu sayede uygulama, çekilen görüntü ve dijital pasaport arasında karşılaştırma yapıyor ve eser sahteyse uyarı veriyor. Uygulamanın geliştiricileri, Oneprove'un gelecekte sanatçıların kimliklerine, stillerine, dahil oldukları sanat akımına dair de pek çok bilgi verebileceğini söylüyor. (<https://www.webteknoloji.com/sahte-sanat-eserlerini-tespit-ede-bilen-uygulama-oneprove-h54243.html>)

Türkiye’de bu konuda yapılan çalışmalar

Türkiye’de bu konuda uluslararası deneyime sahip kişilerden biride sahtecilik alanında doktora sahibi ve sahteciliğe karşı incelemeli patent sahibi, Ressam Dr.Abbas Ketizmen dir. Patent Viyana Uluslararası Patent ofisinde araştırılmıştır. Ketizmen Türkiye’de yargıya intikal etmiş milyonlarca dolar değerinde, dünyaca ünlü Fransız Post Empresyonist Ressam’a ait olduğu düşünülen eser incelemesinde bulunmuş dava sürecinde alınan uluslararası boyuttaki akademisyen eksperlerinin raporlarını değerlendirmiştir.

Ressam Abbas Ketizmen, aynı zamanda 2018 Cengiz Aytmatov Sanat albümünde Türkiyeden 3 eseri yer alan tek ressamdır. Ketizmen 2009 yılında Gazi Üniversitesi Teknoparkında kurmuş olduğu MB Ketizmen Ltd. Ar-Ge kuruluşuyla projeler yapmakta olup son tamamlanan projesi “Sanat eserleri sahteciliğine karşı geliştirmiş olduğu “Kriptometrik Sanat Eseri Künyesi” dir.

Resim 2 : MB Ketizmen, Kriptometrik Sanat Eseri Künyesi projesinden

3- Kriptometrik Sanat Eseri Künyesi

Sanat eserlerinde yaş tayini eserin bakımından en önemli unsurlardan biridir.

İnceleme ve görüntüleme yöntemlerinin içerisinde Türkiye’de kendisinden önce henüz hiçbir ekspertiz tarafından kullanılmamış olan altın buharlı lif görüntülemesi ve analizi yapılmaktadır. Teknopark kuruluşu olması nedeniyle, yönetmelik gereği üniversitenin bünyesinde bulunan dünyanın en gelişmiş inceleme ve görüntüleme yöntem ve cihazları kullanılabilir.

Proje 2018 yılında tamamlanmış olup sanat eserlerinin bu günkü durumunu herhangi bir sahtecilik riskine karşı farklı seviyelerinde raporluyor. Raporun güvenlik sağlayıcı özelliği maksimum seviyede. Eser sahibinden alıcısına kadar inceleme ve doğrulama imkânı sağlıyor. bir nevi eserin biyometrik yapısını bir çok ortam riskine karşı geliştirilmiş kopyalanamaz kripto künyesine aktarıyor. Bu künye bir sisteme bağlı olarak veri tabanına yükleniyor.

Ayrıca esere, dijital risklere karşıda sanatçısından koleksiyonerine kadar farklı seviyelere münhasıran hazırlanmış bir kripto güvenlikte kazandırılıyor.

Asıl önemli olan ise bu kripto güvenlik künyesindeki verilerinin kopyası elde edilemeyecek yani bir daha benzeri üretilmeyecek bir biçimde materyal üzerine basılıyor olması

Oluşturulan materyal künye, incelemeli patent ürünü sahteciliğe karşı aynısı bir daha üretilmeyecek türde yapılıyor.

Yani ortada iki orijinal eser çıkıyor. İlki orijinal eser, ikincisi, onu doğrulayan ancak asla sahtesi üretilmeyen orijinalite belgesi yani kriptometrik eser künyesi.

Künyenin güvenliği grafik tasarım kalitesi ve baskı teknik ve yöntemi ile gerçekleştiriliyor

Sonuç olarak eser güvenliği ve orijinalitesinin tespiti bakımından son yıllarda yapılan birçok çalışma, sanat piyasasında var olan endişeleri giderecek ve sanat piyasasını canlanmasında etkili olacak türde görülmektedir.

KAYNAKÇA

1. ARTUN, A. (2015). Sanat Piyasası ve Sanatın Özerkliği, Skop Dergi.Sayı 9.
2. KETİZMEN,A. “*Tablo ve Resim Sahteciliğinde Eser İncelemesi ve Sanatçı İmzasının Önemi*” VI. Uluslararası Berlin Sanat ve Sanat Eğitimi Sempozyumu, Kasım, 2017
3. KRAEUSSL, R. ve LOGHER, R. (2010). “Emerging Art Markets”, Emerging Markets Review, Vol. 11, p. 301-318
4. MAMARBAHCI, R, D, M. ve FAVATO, G. (2008). “Art as an Alternative Investment Asset”. https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1112630, Erişim Tarihi: 22.02.2014.
5. ŞENOCAK Dr Kemal, “Sanat Eserlerinin Sigortalanmasında Ortaya Çıkan Bazı Hukuki Meseler,”Ankara, 2001/4,ankarabarosu.org.tr/siteler/ankarabarosu/frmmakale/2001-4/5.pdf (16.03.2018).
6. TAŞ, B. {Editör}, " Kaç İnsan Yaşadım" İnsancıl Yayınları, İstanbul, 2018s. 112-115
7. ÜLKER DEMİREL, E. "Finansal Bir Yatırım Aracı Olarak Sanat ve Türk Sanat Piyasası", International Congress on Economic Researches and Financial Markets, Edirne, Turkey, Mayıs 2017
8. Devrim Erbil ile Röportaj, 14 Haziran 2013, <http://www.hurriyet.com.tr/sahte-tablolar-22505736>
9. <https://www.webtekno.com/sahte-sanat-eserlerini-tespit-edebilen-uygulama-oneprove-h54243.html>
10. <https://www.artsy.net/article/artsy-editorial-art-market-hit-637-billion-2017-key-takeaways-art-basel-report>
11. <http://www.hurriyet.com.tr/bir-sanat-dali-olarak-sahtekarlik-40513727>
12. <http://koleksiyonerim.blogspot.com.tr/2012/11/tablom-orjinal-mi-sahte-mi.html>
13. <https://www.herkesebilimteknoloji.com/yazarhp/sanat-sahteciligine-yapay-zeka-cozumu>
14. <http://www.biyomuhendislik.com/sanata-biyomuhendislik-imzasi/>

15. <http://www.artfulliving.com.tr/sanat/art-basel-hong-konga-dair-bilmeniz-gerekenler-i-11334>